

Manner-Suomen maaseutuohjelmasta 2014 – 2020 rahoitetut hankkeet

Pohjois-Savon ELY-keskus: 30.6.2018 mennessä tehdyt päätökset

Vuonna 2018 tehdyt päätökset

Hankkeen nimi	Pielaveden laajakaistahanke
Hakija	Kaisanet Oy
Hankenumero	71323
Ohjelman alatoimenpide	7.3 Laajakaistainfrastrukturi ja sähköiset palvelut
Toteutus aika	16.04.2018 - 31.08.2019
Painopiste	6 Maaseudun kestävä aluerakenne

Kuvaus hankkeesta

Hankkeessa rakennetaan koko Pielaveden taajaman kattava valokuituverkko, jolla taajaman asukkaille ja yrityksille voidaan toteuttaa nopeat laajakaistayhteydet.

Myönnetty tuki 114 750,00 €

Hankkeen nimi	Keiteleen valokuituverkkoinvestointi
Hakija	Keiteleen kunta
Hankenumero	42580
Ohjelman alatoimenpide	7.3 Laajakaistainfrastrukturi ja sähköiset palvelut
Toteutus aika	28.02.2017 - 31.12.2019
Painopiste	6 Maaseudun kestävä aluerakenne

Kuvaus hankkeesta

Keiteleen kunta rakentaa taajama-alueelle mahdollisimman kattavan valokuituverkon alueen yritysten sekä kotitalouksien käytettäväksi. Kylä-/liityntäverkon suunnittelun ja rakentamisen avulla tuetaan taajama-alueen elinvoimaisuutta ja vahvistetaan edelleen yritystoiminnan toimintaedellytyksiä sekä jatkokehitysmahdollisuuksia.

Myönnetty tuki 95 221,00 €

Hankkeen nimi	Toholahden alueen kyläverkon rakentaminen
Hakija	Rautalammin kunta
Hankenumero	66769
Ohjelman alatoimenpide	7.3 Laajakaistainfrastrukturi ja sähköiset palvelut
Toteutus aika	01.03.2018 - 31.12.2019
Painopiste	6 Maaseudun kestävä aluerakenne

Kuvaus hankkeesta

Hankkeen tavoitteena on valokuituverkon rakentaminen Toholahden teollisuus- ja asuinalueelle. Verkkoon voivat liittyä kaikki alueella toimivat yritykset sekä asukkaat joko hankkeen alkaessa tai myöhemmin. Tietoliikenneyhteyksien parantaminen on ensiarvoisen tärkeää alueen yritysten kehittymismahdollisuuksien kannalta.

Myönnetty tuki 41 637,75 €

Hankkeen nimi	Uusien biojalostukseen pohjautuvien liiketoimintojen selvittäminen
Hakija	Tuusniemen Teollisuus Oy
Hankenumero	65283
Ohjelman alatoimenpide	16.10 Muut yhteistyöhankkeet
Toteutusaika	01.03.2018 - 31.12.2018
Painopiste	4 Metsäketju

Kuvaus hankkeesta

Hankkeessa selvitetään teollisuusalueen puun- ja biojalostuksen liiketoimintojen yhteistyöverkostoa ja uusien liiketoimintojen ekosysteemiä.

Myönnetty tuki 69 600,00 €

Hankkeen nimi	Tervon kyläverkkohanke
Hakija	Tervon kunta
Hankenumero	41250
Ohjelman alatoimenpide	7.3 Laajakaistainfrastruktuuri ja sähköiset palvelut
Toteutusaika	01.03.2017 - 31.12.2019
Painopiste	6 Maaseudun kestävä aluerakenne

Kuvaus hankkeesta

Tavoitteena on, että hankkeen päätyttyä Tervon koko yleiskaava-alueella on valmis, toimiva kyläverkko. Yleiskaava ylettyä taajama-alueelta kohti Lohimaan seutua. Kyläverkon suunnittelun ja rakentamisen avulla tuetaan alueen elinvoimaisuutta ja vahvistetaan yritystoiminnan toimintaedellytyksiä sekä jatkokehittämismahdollisuuksia. Yritystoiminnan, palvelujen saatavuuden, tasa-arvoisuuden ja yleensä maaseudulla asumisedellytys on riittävän nopea ja kaikilla olosuhteissa toimintavarma laajakaista.

Myönnetty tuki 253 363,55 €

Hankkeen nimi	Kohti tulevaa II
Hakija	Maataloustuottajain Pohjois-Savon Liitto MTK-Pohjois-Savo ry
Hankenumero	67511
Ohjelman alatoimenpide	1.2 Tiedonvälitys ja esittelytoimet
Toteutusaika	01.03.2018 - 31.12.2019
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

Eläköityviä viljelijöitä on rohkaistava pohtimaan oman tilansa tulevaisuutta ennakkoluulottomasti, sillä MAST-hankkeen tekemän tilastoseurannan perusteella on nähtävillä, että jos viljelijä ei tee heti eläkeiän kynnyksellä päätöstä viljelystä luopumiselle, hän jatkaa viljelyä useamman vuoden ajan. Hanketta tarvitaan tiedottamaan aktiivisesti ja monikanavaisesti uusista tavoista tehdä omistajanvaihdos perheen ulkopuolisille tahoille. Myös ne tilat, joilla on tiedossa jatkaja, tarvitsevat tietoa uusista tavoista.

Hankkeen tavoitteena on tiedottamisen keinoin vauhdittaa maatilayritysten omistajanvaihdoksia ja rohkaista viljelijöitä hyödyntämään julkisen rahan määrä, joka on käytettävissä tilojen kehittämiseen avustusten, lainojen ja maataloustukien muodossa. Hankkeen osatavoitteina ovat omistajanvaihdosten määrien kasvaminen Pohjois-Savossa, maatalouteen liittyvien avustusten, tukien ja korvausten hakeminen tarpeenmukaisesti, vähäinen sanktioiden määrä tukitarkastuksista ja asiantuntijoiden keskinäisen tiedonvaihdon tehostuminen. Viljelijöille tiedotetaan laajasti vaihtoehtoisista omistajanvaihdostavoista: koko tilan vuokraus, koko tilan myynti ja share farming-malli ja maatalouden tukien hakemista sekä valvontoihin valmistautumisesta. Nuorille järjestetään lyhyitä webinaareja, joissa käsitellään maatalousyrittämisen aloittamista, rahoituksen saamista, tuotannon kehittämistä jne. Eläkeikää lähestyville ikäluokille järjestetään tiedotustilaisuuksia. Suoratoistojen ja tallenteiden avulla pyritään tavoittamaan myös sellaista osaa kohderyhmästä, joka ei välimatkan tai ajallisten haasteiden takia pysty osallistumaan tilaisuuksiin paikan päällä. Hankkeen tuloksena uudet mallit omistajanvaihdoksista ovat laajalti tiedossa viljelijäkentässä, kehittävät tilat saavat lisää peltoa käyttöönsä ja omistajanvaihdosten määrä kasvaa nykyisen rahoituskauden alkuvuosien lukumääristä.

Myönnetty tuki 226 854,60 €

Hankkeen nimi	Uudet omistajanvaihdosmallit
Hakija	Maataloustuottajain Pohjois-Savon Liitto MTK-Pohjois-Savo ry
Hankenumero	66422
Ohjelman alatoimenpide	16.2 Uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen
Toteutusaika	01.03.2018 - 31.12.2018
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

Hanke ylläpitää Pohjois-Savon maaseudun elinvoimaa mallintamalla uusia toimintatapoja omistajanvaihdoksiin liittyen.

Hankkeessa tehdään mallinnukset ja ohjeistukset seuraavista uusista maatilojen omistajanvaihdosmalleista:

- Share milking -malli Tanskasta
- toimivan lypsykarjatilan vuokraus perheen ulkopuoliselle yrittäjälle
- toimivan lypsykarjatilan myynti ulkopuoliselle

Lisäksi kootaan nykyiset markkinakanavat maatalojen myynneistä ja vuokrauksista. Järjestetään välittäjille info, jossa tuodaan esille maatalouselinkeinon tarpeet.

Hankkeessa järjestetään asiantuntijakokouksia säännöllisin väliajoin kerran kuukaudessa mallien rakentamiseksi. Taustana hankkeelle on se, että omistajanvaihdosten osalta aloitustukia saavien vaihdosten määrä on romahtanut ja eläkeikäisten viljelijöiden määrä kasvaa. Lisäksi yhä suurempi osa maataloista päätyy lopettamaan toimintansa, koska perhepiiristä ei löydy jatkajaa. Samaan aikaan maatalousyrittämistä kohtaan on lisääntyvää mielenkiintoa sellaisilla nuorilla, joilla ei ole läheisiä siteitä maataloihin. Tarvitaan uudenlaista ajattelua ja hyviä esimerkkejä onnistumisista sekä kansainvälisten uusien toimintamallien käyttöönottoa, jotta eläköityvät viljelijät uskaltavat pohtia tilan tulevaisuutta ennakkoluulottomasti. Ostajia ja myyjiä yhteen liittävä räätälöity toiminta auttaa käytännön asioissa.

Myönnetty tuki 29 824,00 €

Vuonna 2017 tehdyt päätökset

Hankkeen nimi	Solmut auki - alueellinen neuvontapilotti
Hakija	Suomen Hevostietokeskus ry
Hankenumero	56167
Ohjelman alatoimenpide	1.2 Tiedonvälitys ja esittelytoimet
Toteutusaika	01.10.2017 - 31.03.2019
Painopiste	5 Monipuolinen maaseutuyrittäjyys

Kuvaus hankkeesta

Hanke on tarkoitettu talliyriyksille ja niiden työntekijöille, hevosalaan liittyvien palvelujen tuottajille sekä neuvonantajille, jotka tarvitsevat tietoa ja ohjeistusta tallityössä esiintyvien käytännön ongelmien ratkaisemiseksi.

"Solmut auki" on pilottihanke uuden neuvontamallin kehittämiseksi, jossa digitaalinen tiedonvälitys ja alueellinen neuvonta yhdistetään. Tiedonvälityksen painopisteinä ovat 1. tallitoiminnan turvallisuus, 2. hevosten ja työntekijöiden terveys, 3. hevosten kasvatusta ja valmennusta sekä 4. kestävä talliympäristö. Teemoihin liittyvä osaamisella edistetään yrityksen taloudellista toimintaa.

Neuvonnassa hyödynnetään ja täydennetään aiemmin tuotettuja sähköisiä materiaaleja ja työkaluja. Hanke on alueiden välinen.

Myönnetty tuki 270 000,00 €

Hankkeen nimi	Umppari - Onnellinen umpilehmä
Hakija	Savonia-ammattikorkeakoulu oy
Hankenumero	49068
Ohjelman alatoimenpide	1.1 Ammatillinen koulutus ja tietojen hankkiminen
Toteutusaika	01.01.2018 - 31.12.2019
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

Maitotiloille tarvitaan koulutusta umpikaudesta, jotta maidontuotanto pysyisi vakaana ja kasvaisi Pohjois-Savossa, -Karjalassa ja Kainuussa tulevaisuudessakin. Onnellinen umpilehmä (Umppari)-koulutushankkeen tavoitteena on vahvistaa ja kasvattaa maito-osaamista alueillamme, jotta maitotilojen kannattavuus ja työpai-

kat säilyisivät edelleen. Hanke välittää tietoa ja tuloksia ensisijaisesti Hyvinvoiva umpilehmä -kehittämishankkeesta Pohjois-Savossa ja jakaa tiedon muille hankkeessa mukana olevien maakuntien maitohankkeille heidän omiin koulutuksiin. Hanke tekee yhteistyötä myös Euro- ja ProMaidon kanssa jakamalla tuloksia maitotiloille umpilehmien uusista sekä jo olemassa olevista hyvistä rakennusratkaisuista sekä hankkeiden tuottamista hoito- ja ruokintaratkaisuista. Tiedon ja taidon karttumisen avulla maitotilat pystyvät tehostamaan toimintaansa kustannustehokkaasti ja kasvattamaan karjakokoa. Umpilehmien hoidon ulkoistamisella voitaisiin luoda muun muassa tuotannosta luopuville maitotilayrittäjille ja mahdollisesti myös hiehohteliyrittäjinä toimiville uusia ansaintamahdollisuuksia ja turvata heidän työpaikkoja maaseudulla. Tämän myötä maitotilallisella olisi mahdollisuus keskittyä pelkästään lypsystä olevien lehmien hoitoon, ruokintaan ja seurantaan, mikä toisi lisää tuottavuutta yrittäjälle.

Koulutushankkeeseen osallistuneet maidontuottajat osaavat ruokkia ja hoitaa umpeen menevää ja ummessa olevaa lehmää oikein ja tuottaa sille sopivia rehuja. Umpilehmien hyvät olosuhteet ja ruokinta takaavat lehmälle terveemmän ja tuottoisamman maidontuotantokauden sekä parantavat lehmän kestävyttä. Lypsylehmän maidontuotanto nousee aina 4-5 tuotoskauteen saakka, joten tuotoskausia lisäämällä saadaan kasvatettua maitotuotosta ja sitä kautta maitotilä sekä samalla pienennettyä uudistuskustannusta.

Myönnetty tuki 103 140,49 €

Hankkeen nimi	Umpi - Hyvinvoiva umpilehmä
Hakija	Savonia-ammattikorkeakoulu oy
Hankenumero	48684
Ohjelman alatoimenpide	16.2 Uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen
Toteutusaika	01.01.2018 - 31.12.2019
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

Hyvinvoiva umpilehmä hankkeen tavoitteena on tehostaa maitotilan tulosta parantamalla umpilehmien hoitoa, ruokintaa, terveydentilaa sekä olosuhteita. Hankkeessa kehitetään erilaisia toimintamalleja umpilehmien hoidon ja olosuhteiden parantamiseksi sekä selvitetään, tarvitseeko poikivaa lehmää tunnuttaa tai jättää lainkaan umpeen. Hankkeessa vertaillaan umpikauden eri karkearehuruokintavaihtoehtoja kokeellisesti sekä selvitetään umpikauden kivennäistarvetta. Tilayhteistyön kehittäminen on yksi Umpi-hankkeen tavoitteista. Hankkeessa kootaan yhteen tietoa jo olemassa olevista sekä uusista ratkaisuista edullisempien tuotantotilojen hyödyntämisestä. Hiehonkasvatusmalliin voitaisiin yhdistää umpilehmien hoitoa tai umpilehmien hoitoon voitaisiin kehittää kokonaan oma ulkoistettu mallinsa vanhoja tuotantotiloja saneeraamalla ja hoitotyön ulkoistamisella. Tällöin investoinut maitotila voisi lisätä lypsylehmiä umpilehmien paikoille ilman suurempia investointeja ja tuottaa siten enemmän maitoa. Tämän myötä myös maitotilan umpilehmien hoidosta vapautuvia työvoimaresursseja olisi mahdollista hyödyntää tuottavammin, koska tila voisi keskittyä vain yksinomaan lypsettäviin lehtiin. Hanke selvittää, olisiko mahdollista, että ummessa olevat lehmät, poikimiset ja pikkusikot hoidettaisiin ulkoistetusti ja voitaisiinko umpilehmien hoidon ja ruokinnan suhteen tehdä tilojen välistä yhteistyötä. Yhtenä mahdollisuutena voisi olla esim. umpilehmien hoidon ja ruokinnan ulkoistaminen. Hankkeessa selvitetään myös toimintaan liittyvät mahdolliset riskit sekä sopimusasiat. Hankkeen tuloksena tuotetaan materiaaleja, toimintatapoja ja ohjeistusta tiloille lehmän ummessa oloajan tilaratkaisuihin, olosuhteisiin, hoitoon ja ruokintaan eläimen hyvinvointi huomioiden, josta Umpi-koulutushanke tulee tiedottamaan. Hankkeen hyödynsaajina ovat maitotilalliset sekä heidän yhteistyökumppanit, neuvoja-asiantuntijat, tutkijat, eläinlääkärit, alan opettajat ja opiskelijat, maidontuotantoketju sekä kuluttajat.

Myönnetty tuki 146 074,40 €

Hankkeen nimi	Berliinin teollisuusalueen valokuitukaapelointi, Lapinlahti/ Varpaisjärvi
Hakija	Rautavaaran tietoverkko-osuuskunta
Hankenumero	58684
Ohjelman alatoimenpide	7.3 Laajakaistainfrastrukturi ja sähköiset palvelut
Toteutusaika	01.11.2017 - 31.08.2018
Painopiste	6 Maaseudun kestävä aluerakenne

Kuvaus hankkeesta

Rautavaaran tietoverkko-osuuskunta tarjoaa valokuituverkon avulla nopeat laajakaistayhteydet kaikille toiminta-alueensa vakituksille- ja vapaa-ajan asukkaille, yrityksille sekä julkisyhteisöille. Osuuskunnan toiminta-alueella on Rautavaaran ja Valtimon kunnat sekä Varpaisjärven alue Lapinlahden kunnassa. Hanke sisältää valokuitupohjaisen runkoverkon rakentamisen Berliinin teollisuusalueelle. Hankkeen kohdealue sijaitsee Varpaisjärven taajamassa. Hankkeen tavoitteena on rakentaa nopeat ja toimintavarmat valokuitupohjaiset laajakaistayhteydet Berliinin teollisuusalueelle. Pääasiallinen kohderyhmä on Berliinin teollisuusalueella toimivat yritykset, mutta verkko on tarkoitettu toteuttaa siten, että valokuituliittymiä on mahdollisuus tarjota myös muille runkoverkon lähistöllä oleville yrityksille ja kotitalouksille.

Parantamalla alueen yritysten laajakaistayhteyksiä, parannetaan myös niiden toimintaedellytyksiä ja mahdollisuutta edistää alueen työllisyyttä ja taloudellista kehitystä ja tuoda alueelle uusia yrittäjiä ja sitä kautta uusia työpaikkoja.

Myönnetty tuki 20 052,60 €

Hankkeen nimi	Taajama-alueen valokuituverkon rakentaminen
Hakija	Leppävirran kunta
Hankenumero	42645
Ohjelman alatoimenpide	7.3 Laajakaistainfrastrukturi ja sähköiset palvelut
Toteutusaika	15.03.2017 - 31.08.2019
Painopiste	6 Maaseudun kestävä aluerakenne

Kuvaus hankkeesta

Hankkeessa jatketaan kunnan aiemmin suoraan omalla rahoituksella toteutettua taajama-alueen sisäistä valokuituverkkoa, joka palvelee kunnan omia toimintoja, sekä tarjoaa nopean yhteyden mahdollisuudet yrityksille ja yksityisille. Kunta on totuttanut 2015-16 noin 10 km runkoverkkoa ja haettavalla tuella toteutettava kylä-/liityntäverkkojen pituus on noin 8 km.

Myönnetty tuki 117 104,20 €

Hankkeen nimi	VIRMA - virree savolaene muaseuvun yritys
Hakija	MTK-Leppävirta ry
Hankenumero	56749
Ohjelman alatoimenpide	1.1 Ammatillinen koulutus ja tietojen hankkiminen
Toteutusaika	01.01.2018 - 31.05.2020
Painopiste	5 Monipuolinen maaseutuyrittäjyys

Kuvaus hankkeesta

VIRMA - virree savolaene muaseuvun yritys -hankkeen taustalla on tarve tehdä toimenpiteitä maaseudun työpaikkojen säilyttämiseksi. Kaikki maaseutuyritykset eivät pysty jatkamaan nykyisillä toimintamalleillaan vaan tarvitaan tukea tuotannon ja yritystoiminnan kehittämiseen ja uusien tulolähteiden etsimiseen. Maaseudun kehittäminen ja kehittyminen on erittäin tärkeää kuntien ja seutujen elinvoiman kannalta mm. työllisyyden parantamisen, verotulojen kertymisen, sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisyn, infrastruktuurin ja palvelurakenteen säilyttämisen vuoksi.

Tähän tarpeeseen vastataan koulutushankkeella, jonka tavoitteena on tuoda esille erilaisia toimintatapoja maaseudun yritystoiminnan kehittämiseen ja monipuolistamiseen, lisätä yhteistyön kehittämistä eri muodoissaan maaseutuyrittäjien keskuudessa sekä edistää maaseutuyrittäjyyttä ja positiivisen asenteen syntymistä. Koulutus muodostuu perinteisten asiantuntijaluentoja lisäksi runsaista tilaesittelyistä, työpajapäivistä ja pienryhmissä tapahtuvasta valmennuksesta. Inspiroivilla kouluttajilla ja osallistavalla valmennuksella pureudutaan aidosti uusiin liiketoimintamahdollisuuksiin sekä niiden toteuttamiskelpoisuuteen koulutettavien kohdalla. Koulutettavien tietotaidon karttumisen myötä pyritään lisäämään heidän muutosvalmiuttaan.

Hankkeen pääasiallinen kohderyhmä on Leppävirran, Suonenjoen, Karttulan sekä Tervo-Vesannon alueiden maa- ja metsätalousyrittäjät ja muut maaseudun mikroyritykset sekä maaseutuyrittäjyyttä harkitsevat nuoret.

Myönnetty tuki 89 843,40 €

Hankkeen nimi	Kirkonkylät palvelukeskuksina
Hakija	Kehittämissyhdistys Mansikka ry
Hankenumero	50047
Ohjelman alatoimenpide	7.4 Maaseudun palvelut
Toteutusaika	01.10.2017 - 30.11.2019
Painopiste	6 Maaseudun kestävä aluerakenne

Kuvaus hankkeesta

Maaseudun kirkonkylä- ja taajamien elinvoimaisuuden, palvelujen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden säilymiseen ja kehittämiseen tarvitaan uudenlaisia toimintamalleja ja erilaisia kumppanuuksia. Eri sektoreiden välisen kumppanuuksien syntyminen ja kehittäminen edellyttävät asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamista, keskustelua, yhteistyötä ja sitä kautta syntyvää keskinäistä luottamusta ja tasa-arvoa.

Kirkonkylät palvelukeskuksina -hankkeen tavoitteena on:

- 1) Asukkaiden yhteisen tahtotilan syntyminen elinympäristön ja uusyhteisöllisyyden kehittämiseen.
- 2) Asenteiden muokkaaminen myönteisemmäksi asukasosallisuuteen ja rakennemuutoksiin.
- 3) Synnyttää kumppanuuksia kehittämällä uudenlaisia palvelutuotannon muotoja ja vahvistaa ja kehittää olemassa olevaa palvelutarjontaa.
- 4) Saada tyhjiä ja vajaakäyttöisiä tiloja hyötykäyttöön uudenlaisten toimintatapojen kautta.
- 5) Hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden vahvistaminen, jotka ovat merkittäviä elinvoiman osatekijöitä.

6) Säilyttää ja kehittää maaseututaajamien/kirkonkyläin elinvoimaisuutta. Vastata sote- ja maakuntauudistuksen haasteisiin maaseudulla.

Myönnetty tuki 256 020,00 €

Hankkeen nimi	Rautalampi Luontomatkailun investointihanke
Hakija	Rautalammin kunta
Hankenumero	16963
Ohjelman alatoimenpide	7.5 Vapaa-aika ja matkailuinvestoinnit
Toteutusaika	29.03.2017 - 31.12.2018
Painopiste	6 Maaseudun kestävä aluerakenne

Kuvaus hankkeesta

Hankkeen tavoitteena on rakentaa 1.9.2014 perustetun Etelä-Konneveden kansallispuiston ulkopuolella sitä ja alueen luontomatkailun ja virkistyskäytön lisäämiseen liittyviä rakenteita ja rakennelmia. Rautalampi- Konnevesi luontomatkailun Master Plan -suunnitelmassa 2015 on asetettu alueen luontomatkailun kasvulle merkittäviä tavoitteita ja päämääriä. Näiden tavoitteiden saavuttaminen vaatii alueen kunnilta ja yrityksiltä lisäpanostuksia matkailua tukevaan infrastruktuuriin. Matkailua tukeva infra on suunniteltu ko. pitkän aikavälin (PTS) -suunnitelmassa, niin että kansallispuiston sisäiset ja kuntien rakenteet tukevat toisiaan ja asiakas ts. matkailija ja retkeilijä saavat alueella katkeamattoman elämyksen tai palvelukokemuksen. Kansallispuiston (Metsähallitus) ja sen ympäristössä sekä alueella kävijämäärät ovat kasvaneet merkittävästi muutaman viime vuoden aikana. Vuonna 2014 kasvua oli 50 % ja vuonna 2015 elokuun loppuun mennessä 65 %. Kävijämäärän kasvu on aiheuttanut haasteita ja paineita jo olemassa oleville rakenteille ja osoittanut selvästi lisävarustelun tarpeen. Kansallispuiston sisäänmenopisteet eli portit sijaitsevat kansallispuiston ulkopuolella, näin niiden matkailullinen kehittäminen niin vuorimaisema-alueella kuin Konnevesi -järven vesistöalueilla on pääsääntöisesti kuntien vastuulla. Rautalammin puolella näitä sisäänmenopisteitä ovat Kierinniemen satama, Haihitaipaleen satama (melonta, veneily), Törmälän loma- ja kurssikeskus sekä Konnevesi-järven eteläosissa Rautalammin kunnan puolelle rakennettavat Vahvalahden ja Pitkänpohjanlahden satamat ja vesilaskuluiskat.

Myönnetty tuki 242 200,00 €

Hankkeen nimi	Kulttuurimaisemasta liiketoimintaa - uusia palveluja ja elinvoimaa
Hakija	ProAgria Pohjois-Savo ry
Hankenumero	42665
Ohjelman alatoimenpide	16.2 Uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen
Toteutusaika	01.08.2017 - 30.09.2019
Painopiste	5 Monipuolinen maaseutuyrittäjyys

Kuvaus hankkeesta

Maaseudun elinvoimaisuuden ylläpitäminen on tärkeää ja siihen tarvitaan uusia yrittämisen muotoja. Uudet elinkeinot vaativat innovatiivisia yritysideoita ja rohkeutta kokeilla vaihtoehtoisia toimintatapoja. Maiseman, luonnon, matkailun ja yrittäjyyden yhteensovittamisessa on mahdollisuuksia, joita ei ole kartoitettu Pohjois-Savossa. Koottu tieto potentiaalista yrittäjistä puuttuu eikä oman alueen mahdollisuuksia aina osata hyödyntää.

Hankkeen tavoitteena on edistää Pohjois-Savossa kulttuuriympäristöön ja -maisemaan liittyvää yrittäjyyttä ja elinkeinotoimintaa sekä maaseudun yhteisöllisyyttä. Hankkeen alatavoitteina on yritysten mukaan kohdentuvien, paikallisten, matkailua tukevien kulttuurimaisema- ja luontoarvojen kartoittaminen, potentiaalisten yrittäjien aktivointi ja ohjaaminen yrityskohtaisille kehityspoluille, matkailua tukevien maisemayritystuotteiden alustava lyhytkestoinen arviointi sekä maisemaan ja ympäristöön liittyvien maaseudulla palveluja tuottavien yritysten verkoston luominen.

Toimenpiteenä hankkeessa kartoitetaan yrityksiä, joilla on potentiaalia kulttuurimaisema- ja luontoarvojen hyödyntämisessä. Yrityksiä aktivoidaan tiedottamalla ja kartoittamalla liiketoimintamahdollisuuksista. Aktivoituneet yritykset kootaan verkostoksi, jossa kehitetään alustavasti tuotteita lyhytkestoitien kautta ja ohjataan yrityksiä tuote- ja yrityskehityksen jatkopoluille. Hankkeessa järjestetään teemaan liittyvää tiedotusta.

Hankkeen tuloksena saadaan uusia mahdollisuuksia kulttuuriympäristö- ja maisemayrittäjyydelle Pohjois-Savossa. Hankkeen tuloksena on lisäksi kooste maakunnan maisema- ja luontoarvoista, jotka voivat paikallisesti tai alueellisesti tukea maakunnan matkailua ja jotka tarjoavat lähtökohtia uusien kulttuuriympäristö- ja luontomatkatutuotteitten kehittämiseksi. Hankkeen tuloksena syntyy myös yritysten ja toimijoiden verkosto, joka pystyy kehittämään ja tuottamaan matkailua tukevia, kulttuurimaisemaan ja luontoon perustuvia palveluja.

Myönnetty tuki 76 442,88 €

Hankkeen nimi	HunajaSavo
Hakija	Korpiahon Hunaja Oy
Hankenumero	40985
Ohjelman alatoimenpide	1.1 Ammatillinen koulutus ja tietojen hankkiminen
Toteutusaika	01.03.2017 - 31.12.2018
Painopiste	2 Erikoismaatalous

Kuvaus hankkeesta

Hankkeella pyritään löytämään viljelijäväestölle korvaavia ja uusia sivutoimisia elinkeinoja verkostoitumisen keinoin mehiläistaloudesta.

Myönnetty tuki 142 066,80 €

Hankkeen nimi	Riuttalan Talonpoikaismuseon kunnostus
Hakija	Riuttalan talonpoikaiskulttuurin suojelusäätiö sr
Hankenumero	42569
Ohjelman alatoimenpide	7.6 Kulttuuri- ja luonnonperintö
Toteutusaika	10.04.2017 - 31.12.2020
Painopiste	6 Maaseudun kestävä aluerakenne

Kuvaus hankkeesta

Hankkeen toimenpiteiden avulla turvataan Riuttalan museoalueen säilymistä merkittävänä ja ainutlaatuisena käyntikohteena. Toimenpiteiden ja muiden kehittämishankkeiden avulla tähdätään kävijämäärien lisäykseen ja näin oman varainhankinnan kasvattamiseen. Riuttalan tunnettavuus kasvaa. Toimenpiteiden avulla kasvatetaan edellytyksiä maailmanperintökohteeksi hakeutumiselle.

Myönnetty tuki 105 525,00 €

Hankkeen nimi	EuroMaito
Hakija	Luonnonvarakeskus
Hankenumero	35097
Ohjelman alatoimenpide	16.2 Uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen
Toteutusaika	01.11.2016 - 31.12.2018
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

Maidontuotantosektori on Suomen tärkein maataloustuotannon ala ja vastaa suoraan yli 40 % maatalouden myyntituloista. Viime vuosina maidontuotanto on elänyt voimakkaan rakennemuutoksen aikaa. Muutos jatkuu kiivaana, ja maatilojen määrän on ennustettu puolittuvan seuraavan kuuden vuoden aikana tuotetun maitomäärän pysyessä ennallaan. Kannattavuusromahduksen myötä ainoastaan 10 % maitoiloista yltää tällä hetkellä kannattavuustavoitteisiinsa. Elinkeinoon rakennemuutokset ja uusi markkinatilanne edellyttävät tehokkuuden nopeaa edistämistä sekä uusien toimintamallien ja ammattitaidon kehittämistä. Tuotannon tehostamisen on nojaututtava kestäviin tuotantojärjestelmiin, jotka antavat mahdollisuuden kannattavaan maatalousyrittämiseen vähäisellä ympäristökuormituksella.

EuroMaito-hankkeen tavoitteena on parantaa maidontuotannon kilpailukykyä sekä ekologista ja sosiaalista kestävyttä yhdistämällä parhaat käytännön tiedot tieteelliseen tietoon ja vahvistaa kaksisuuntaista tiedonvälitystä. Hankkeessa luodaan pilottimaitotilaverkosto, joka rakentuu Luken, Savonian, ProAgrian ja edistyksellisten itäsuomalaisen maatilojen yhteistyönä. Muodostettu verkosto palvelee käytännöntason demonstraatioalustana, jossa uusia suoria toimintamalleja testataan ja toteutetaan.

Hankkeessa kerätty tieteellinen ja käytännön tieto sovitetaan yhteen käyttäjäystävällisten koulutusformaattien ja digitaalisten harjoitus- ja verkkomateriaalien avulla ja levitetään monikanavaisesti elinkeinon harjoittajien ja koulutuksen hyötykäyttöön. Uudet ideat viedään jatkojalostettavaksi tutkimustasolle sekä maaseudun innovaatioryhmille.

EuroMaito-hanke on osa 14 EU-maan EuroDairy-yhteiskonsortiohanketta (Horizon 2020), jonka tarkoituksena on lisätä yrittäjien innovaatioita ja parhaiden käytäntöjen käyttöönottoa sekä kansallisella että eurooppalaisella tasolla. Täten EuroMaito mahdollistaa maidontuotannon kehittämisen ja kaksisuuntaisen viestinnän myös Eurooppa-akselilla.

Myönnetty tuki 244 278,43 €

Hankkeen nimi	Hydorehu
Hakija	Savonia-ammattikorkeakoulu oy
Hankenumero	35528
Ohjelman alatoimenpide	16.2 Uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen
Toteutusaika	01.02.2017 - 31.12.2018
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

Hydrosäiliö-hankkeen tavoitteena on selvittää tekniset, biologiset ja taloudelliset mahdollisuudet vesiväki-
hunan tuotantoon hydroponisen viljelyn keinoilla Suomessa sekä selvittää menetelmän käyttökelpoisuus ja kus-
tannus- ja ympäristövaikutukset.

Tarve hankkeeseen nousi esiin kotieläintuottajien parista. Useat tuottajat olivat ulkomaan opintomatkalla ja
messuilla tutustuneet hydroponiseen rehuntuotantoon, jolla useat tilat pääsevät merkittäviin rehukustannus-
säästöihin ja ovat pystyneet parantamaan eläinterveyttä. Tuottajat kokivat, että menetelmä voisi sopia myös
suomalaisille tiloille, mutta ulkomailla käytettävien järjestelmien ja kasvatettavien kasvilajien sopivuus sellai-
senaan pohjosiin oloihin on epävarma, joten he eivät uskalla ryhtyä suoriin laitehankintoihin omalla riskillä.

Kohderyhmänä ovat hankealueen kotieläintuotantotilat sekä muut asiasta kiinnostuneet henkilöt, esimerkiksi
neuvonnan, tutkimuksen, tuotekehityksen ja opetuksen aloilta sekä kotieläintuotteita jalostavat yritykset.
Hankkeessa hydroponinen rehuntuotanto demonstroidaan maatilatasolla ja demonstraatioita hyödynnetään
tiedonvälityksessä. Uutta tietämystä haetaan ulkomailta ja asiantuntijoilta.

Hankkeen tavoite on, että tulosten perusteella kotieläintuottajilla on käytettävissään tarpeellinen tieto hydro-
ponisen rehuntuotannon käyttöönottomahdollisuuksista ja sen vaikutuksista.

Myönnetty tuki 276 000,00 €

Vuonna 2016 tehdyt päätökset

Hankkeen nimi	Etelä-Konneveden kansallispuiston maastopalvelujen rakentaminen
Hakija	Metsähallitus
Hankenumero	7939
Ohjelman alatoimenpide	7.5 Vapaa-aika ja matkailuinvestoinnit
Toteutusaika	15.06.2015 - 31.08.2017
Painopiste	6 Maaseudun kestävä aluerakenne

Kuvaus hankkeesta

Hankkeen tavoitteena on rakentaa 1.9.2014 perustetun Etelä-Konneveden kansallispuiston maastopalvelut-
kansallispuistotasoisiksi vuosien 2015 ja 2016 aikana. Kansallispuistossa on lähtötilanteessa vain vähän pal-
veluja, joten maastorakenteiden lisäämiselle on suuri tarve. Kävijöiden määrä kasvoi heti perustamispäätök-
sen myötä. Vuoden 2014 käyntimäärä oli 9700, ja siinä oli kasvua edelliseen vuoteen verrattuna n. 50 %.
Keski-Suomen ja Pohjois-Savon maakuntien rajalla sijaitseva Etelä-Konnevesi tuo kansallispuistoverkoston
koko järvaltaan kattavan sisävesien suurjärvikohteen, jossa säännöstelemättömän reitin keskujärven saari-
ja rantaluonto yhdistyy pohjoissavolaiseen vuorimaahan. Kansallispuistoon odotetaan retkeilijöitä ja matkaili-
joita maakuntien suurien kaupunkien lisäksi myös muualta Suomesta sekä ulkomailta. Kansallispuiston pe-
rustamisen myötä alueen tunnettuus on lisääntynyt ja luontomatkailun yritystoiminta on kasvanut ja verkos-
toitunut. Hankkeessa rakennettavat maastopalvelut kattavat kaikki keskeiset kansallispuiston retkeilyraken-
teet: lähestymisopasteet, lähtöpaikkojen palvelut, maastoreitit Enonniemen alueella, tauko- ja rantautumis-
paikat sekä opastustaulut. Rakenteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioidaan puiston eri käyttäjä-
ryhmät: vesiretkelijät, patikoijat, nähtävyyssmatkailijat, erityisryhmät (mm. liikuntaesteiset, koululaiset) sekä
kansainväliset matkailijat. Maastopalvelut toteutetaan niin, että ne tukevat kestävästä luontomatkailun yritystoi-
mintaa kansallispuistossa. Rakenteiden toteutuksessa kokeillaan uusia innovatiivisia toiminta- ja toteutusta-
poja, mikä tuo mahdollisuuksia maakuntien yrityksille esitellä osaamistaan.

Myönnetty tuki 353 500,00 €

Hankkeen nimi	Kiehtova maisema / Intriguing landscape: Rautalammin - Konneveden luontomatkailun kehittämishanke
Hakija	Rautalammin kunta
Hankenumero	29532
Ohjelman alatoimenpide	16.3 Mikroyritysten yhteistyö
Toteutusaika	01.06.2016 - 31.12.2018
Painopiste	5 Monipuolinen maaseutuyrittäjyys

Kuvaus hankkeesta

Kiehtova maisema -hanke pyrkii saamaan Rautalammin ja Konneveden kuntien yhtenäiselle matkailualueelle vetovoimaisia kestävä kehityksen mukaisia ympärivuotisia matkailutuotteita, jotka ovat myytävänä kotimaisilla, kansainvälisillä markkinoilla sekä uuden kehitettävän e-kansallispuiston kautta. Hanke toimii tiiviissä yhteistyössä Rautalammin-Konneveden luontomatkailun koordinoitihankkeen kanssa, käyttää sen yhteistyöverkostoa ja vie havainnot yritys kentälle. Hanke järjestää koulutuksia ja työpajoja yrittäjien tarpeista lähtien, levittää tietoa matkailutrendeistä ja muuta tietoa maailmalta paikallisesti. Keskitytään toimijoiden väliseen tiedonkulun parantamiseen, yhteistyöverkostojen vahvistamiseen, uusien matkailu-, markkinointi- ja tapahtumainnovaatioiden tukemiseen alueen yhtenäistä ilmettä rakentaen. Hyviä käytänteitä kerätään eri matkojen kautta muilta alueilta ja muista maista ja malleja jalkautetaan omalle alueelle. Hanke tähtää alueen matkailun ympärivuotisuuteen ja kestävytyteen, investointivetovoimaisuuden ja yrittäjyyden lisäämiseen.

Hanke vastaa toimillaan Manner-Suomen maaseutuohjelmaan seuraavasti: osaaminen, tiedonvälitys, innovaatiot ja yhteistyö maaseudulla lisääntyvät; ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen ilmastonmuutokseen tehostuvat; luonnon monimuotoisuus lisääntyy, vesistöjen tila ja maatalouskäytössä olevan maaperän tila paranevat; maaseudun yritystoiminta monipuolistuu ja työllisyys, palvelut sekä vaikuttamisen mahdollisuudet.

Myönnetty tuki 136 137,32 €

Hankkeen nimi	Mahdollisuuksien maaseutu - viestintähanke Pohjois-Savossa
Hakija	Kehittämissyhdystys Mansikka ry
Hankenumero	29264
Ohjelman alatoimenpide	1.2 Tiedonvälitys ja esittelytoimet
Toteutusaika	01.08.2016 - 30.09.2018
Painopiste	6 Maaseudun kestävä aluerakenne

Kuvaus hankkeesta

Mahdollisuuksien maaseutu -viestintähanke tehostaa, koordinoi ja monipuolistaa viestintää maaseudun kehittämistä ja lisää alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman sekä paikallisten kehittämissuunnitelmien tunnettuutta Pohjois-Savossa. Viestinnän kehittäminen sisältää sekä yhteiset viestintätoimet alueella että yksittäisten hanketoimijoiden viestintäosaamisen lisäämisen ja valtakunnallisessa viestintäverkostossa toimimisen. Hankkeessa laaditaan viestintäsuunnitelma ja aktivoidaan viestinnän keinoin maaseudun kehittämiseen mukaan uusia toimijoita. Maaseuturahastosta tukea saaneita toimijoita tuetaan omassa viestinnässään mm. tarjoamalla asiantuntija-apua ja viestinnällistä valmennusta, edistetään maaseututoimijoiden verkostoitumista ja viestitään alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja paikallisten kehittämissuunnitelmien tuloksista eri kohderyhmille (suuri yleisö, media, maakunnallinen maaseudun kehittäjäverkosto, kunnat, MMM, Mavi).

Myönnetty tuki 219 734,75 €

Hankkeen nimi	KASVI-Taito Kasvinviljelytilojen täydennyskoulutushanke
Hakija	Savonia-ammattikorkeakoulu oy
Hankenumero	29606
Ohjelman alatoimenpide	1.1 Ammatillinen koulutus ja tietojen hankkiminen
Toteutusaika	01.10.2016 - 31.05.2019
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

KASVI-Taito kasvinviljelytilojen täydennyskoulutushankkeen tavoitteena on kehittää kasvintuotantilojen pellon käyttöä ja strategista osaamista. Hankkeessa kehitetään toimijoiden osaamista sekä strategisella että operatiivisella tasolla. Lisäksi edistetään paikallista, alueellista ja valtakunnallista verkostoitumista. Viljelyn kehittäminen parantaa myös tilojen kannattavuutta pitkällä aikavälillä ja edesauttaa koko elinkeinon elinvoimaisuutta. Hankkeessa etsitään ratkaisuja tuottoisampaan kasvinviljelyyn ympäristöä tukevalla tavalla. Hankkeen alussa tiloille toteutetaan alkukartoitus, jonka perusteella heidät ohjataan oikeaan täydennyskoulutusryhmään. Täydennyskoulutusta tarjotaan kolmen eri tason ryhmille: Uuden kehittäjille, edistyneille ja viljelytiedon päivittäjille - valittujen teemojen mukaisesti. Täydennyskoulutukseen liittyy myös kansallisia ja kansainvälisiä opintomatkoja. Hanke kohdistuu pohjoissavolaisille maataloille. Se toteutetaan yhdessä Savonia ammattikorkeakoulun ja ProAgria Pohjois-Savon kanssa.

Myönnetty tuki 269 593,65 €

Hankkeen nimi	Tallitoimijan verkkoluennot
Hakija	Suomen Hevostietokeskus ry
Hankenumero	22323
Ohjelman alatoimenpide	1.2 Tiedonvälitys ja esittelytoimet
Toteutusaika	01.03.2016 - 31.05.2017
Painopiste	5 Monipuolinen maaseutuyrittäjyys

Kuvaus hankkeesta

Hanke on tarkoitettu hevosyrittäjille ja heidän työntekijöilleen sekä hevosalaan liittyville palvelujen tuottajille, joilla on vaikeuksia osallistua erilaisiin koulutustilaisuuksiin pitkien välimatkojen johdosta. Tallitoimijan verkkoluennot on hevostiedon verkkokurssi, jota voi seurata mobiililaitteilta tai omalta tietokoneelta paikasta ja ajasta riippumatta. Kurssi koostuu kolmesta osiosta; 1. Hevosten hyvinvointi ja ruokinta, 2. Valmennus ja kilpahevosen kengitys, 3. Hevosten ja talliympäristön hoito. Eläinlääkintä ja taloudelliset kysymykset ovat myös mukana kurssin eri osioissa.

Myönnetty tuki 183 183,00 €

Hankkeen nimi	Vierimetsät kuntoon Pohjois-Savossa ja Keski-Suomessa
Hakija	Suomen metsäkeskus - Finlands skogscentral
Hankenumero	16733
Ohjelman alatoimenpide	16.2 Uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen
Toteutusaika	01.06.2016 - 31.05.2018
Painopiste	4 Metsäketju

Kuvaus hankkeesta

Hankkeen tavoitteena on parantaa maaseudun sähköjakuverkon toimintavarmuutta Pohjois-Savossa ja Keski-Suomessa. Sähköverkon häiriöiden minimointi parantaa maaseudun yritysten toimintaedellytyksiä sekä lisää asumisen mahdollisuuksia maaseudulla. Toimintavarmuus vaikuttaa myös maaseudun palveluihin, kuten vanhusten asumiseen, terveydenhuoltoon ja sähköiseen viestintään.

Hankkeen toimenpiteet jaetaan kolmeen osa-alueeseen:

1. Metsävaratiedon jalostamisen pilotointi niin, että metsävaratiedon avulla toimenpiteet voidaan ohjata kriittisiin kohteisiin
2. Vuorovaikutteinen toimintamalli metsänkäyttöilmoituksiin ja Kemera -hakemuksiin liittyen
3. Metsänomistajille ja toimijoille suunnattu informaatio

Hankkeen kohderyhmänä ovat metsänomistajat, metsänhoitoyhdistykset, metsäpalveluyrittäjät, koneyritykset sekä metsäyhtiöt. Maaseutuohjelman mukaisesti hankkeessa edistetään tuotekehitystä, innovaatioiden valmistelua ja käyttöönottoa sekä tehostetaan kustannustehokkuutta ja yli erilaisten sektorirajojen tapahtuvaa yhteistyötä. Hankkeessa edistetään biotalouden uusia toimintamalleja ja uudenlaisen teknologian kehittämistä.

Myönnetty tuki 82 128,00 €

Hankkeen nimi	lisalmen reitin vesivisio
Hakija	Savo-Karjalan Vesiensuojeluyhdistys r.y.
Hankenumero	22237
Ohjelman alatoimenpide	7.1 Selvitykset ja suunnitelmat
Toteutusaika	01.03.2016 - 28.02.2017
Painopiste	6 Maaseudun kestävä aluerakenne

Kuvaus hankkeesta

Vesi ja erityisesti makea vesi on kaikkialla elämän edellytys ja elämisen perustana. Maamme vesitase on vahva, mutta tuontituotteiden piiloveden määrä sekä omien toimintojemme vaikutukset etenkin veden laatuun on merkittävää. Lisäksi ilmastonmuutokseen varautuminen edellyttää vesien tuottamien ekosysteemipalveluiden käytön kehittämistä. Vesiensuojelussa on saavutettu merkittäviä positiivisia tuloksia, mutta vesienhoidon toteutus on kuitenkin usein sektorikohtaista. Toimenpiteiden kustannusvaikutusta tulisi parantaa, jotta vesien tilan säilyttäminen ja parantaminen olisi taloudellisesti perusteltua ja käytännössä mahdollista. Hankkeen tavoitteena on luoda visio ja arvioida edellytykset lisalmen reitin vesien aiempaa monipuolisemmalle ja laajemmalle hyödyntämiselle huolehtien vesi- ja kalavarojen riittävydestä ja kestävydestä sekä ekosysteemipalveluiden toimintaedellytyksistä. Hankkeen kohderyhmänä ovat alueelliset elinkeinosektorit, yhteisöt, oppilaitokset, tutkimuslaitokset ja alueellinen valtionhallinto. Hankkeen suunnittelutyö toteutetaan sektorikohtaisissa työryhmissä. Hankkeessa laaditaan vuorovaikutteisesti monitavoitteinen toteutusmalli kestävästä ja lisäarvoa tuottavasta vesistön käytöstä ja hoidosta. Toteutusmallissa tunnistetaan ja kootaan sektoreittain keskeiset vesien käyttömuodot, vesistövaikutukset, vesien tuottama lisäarvo, elinkeinon yleistavoitteet sekä esitetään kehittämistoimenpiteet vihreän kasvun lisäämiseksi. Kaikille toimintasektoreille yhteisiä poikkileikkaavia teemoja ovat ilmastonmuutokseen varautuminen, niukkaressurssisuus ja kiertotalous sekä ekosysteemipalveluiden toimintaedellytykset. Tulokset yhdistetään tiiviiksi visioksi, jossa tunnistetaan sektoreiden väliset vuorovaikutukset ja kehittämistoimenpiteet kootaan toteutussuunnitelmaksi. Toteuttajana toimii Savo-Karjalan Vesiensuojeluyhdistys ry yhteistyössä alueellisten sidosryhmien kanssa.

Myönnetty tuki 60 137,00 €

Hankkeen nimi	Pro Navetta
Hakija	ProAgria Pohjois-Savo ry
Hankenumero	21947
Ohjelman alatoimenpide	16.2 Uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen
Toteutusaika	01.04.2016 - 31.05.2018
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

Hankkeen päätavoitteena on aktivoida maidontuotannon investointeja Pohjois-Savossa, korostaa investointien ennakkosuunnittelua sekä parantaa investoinnin talouden hallintaa. Osatavoitteina on: Kehittää investointien ennakkosuunnittelua tilan investointikokonaisuus ja prosessit huomioiden, parantaa investointien talouden hallintaa ja maitotilayrittäjien osaamista, tuoda investointeja mieltävälle yrittäjälle kansallista ja kansainvälistä tietoa uusista toimintamalleista, uusista teknisistä ja kustannustehokkaista ratkaisuista sekä luoda malleja talouden ja tuotannon seurantaan erityisesti investointivaiheessa.

Tavoitteisiin pyritään seuraavilla toimenpiteillä:

1. Prosessilähtöinen investointien ennakkosuunnittelu ja investointipolut,
2. Investoinnin taloudenhallinta ja yhteistyö rahoituslaitosten kanssa,
3. Oppimisnavetta,
4. Tiedonsiirto sekä
5. Koordinointi ja hankkeen johtaminen

Hanke toimii koko Pohjois-Savon maakunnassa, jossa oli vuoden 2015 lopussa n. 1150 maitotilaa. Laajempia investointeja mieltäviä tiloja arvioidaan olevan vain osa, ehkä noin 300-500 tilaa. Näistä tiloista 80 kpl muodostaa hankkeen pääasiallisen kohderyhmän.

Myönnetty tuki 145 760,00 €

Hankkeen nimi	EduBerry
Hakija	Kehitysyhtiö Savogrow Oy
Hankenumero	21964
Ohjelman alatoimenpide	1.1 Ammatillinen koulutus ja tietojen hankkiminen
Toteutusaika	01.05.2016 - 31.12.2018
Painopiste	2 Erikoismaatalous

Kuvaus hankkeesta

EduBerry on koulutushanke, jonka avulla lisätään marjanviljelijöiden ammatillista osaamista. Viljelijöiden osaaminen niin viljelytekniikan kuin marjatiljan johtamisen eri osa-alueilla paranee, jolloin tuotannosta tulee kustannustehokkaampaa ja ympäristöystävällisempää. Koulutukset auttavat viljelijöitä ottamaan käyttöön digitaalisaation mukanaan tuomat uudet mahdollisuudet. Hankeaikana järjestetään koulutuksia eri aihealueilta kontaktiopetusta, tutustumiskäyntejä ym. menetelmiä käyttäen. Sosiaalinen vuorovaikutus ja vertaisoppiminen nykyaikaisia menetelmiä käyttäen ovat keskeisellä sijalla hankkeen toteutuksessa. Hankkeessa oste-

taan asiantuntijapalveluja niin Suomesta kuin ulkomailta. Myös muiden hankkeiden kanssa tehdään yhteistyötä. Hanke edesauttaa Pohjois-Savon maaseudun kehittämissuunnitelman 2014-2020 tavoitteita erikoismaatalouden osalta sekä Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteita mm. tiedonvälityksen, innovaatioiden ja yhteistyön osalta. Hankkeen toiminta-alueena on koko Pohjois-Savon maakunta.

Myönnetty tuki 240 238,08 €

Hankkeen nimi	Metsäkaari - kehittyvä metsänomistus
Hakija	Suomen metsäkeskus - Finlands skogscentral
Hankenumero	16626
Ohjelman alatoimenpide	1.2 Tiedonvälitys ja esittelytoimet
Toteutusaika	01.01.2016 - 31.05.2018
Painopiste	4 Metsäketju

Kuvaus hankkeesta

Hankkeen tavoitteena on:

1. Vauhdittaa kuolinpesien purkamista
2. Lisätä ja helpottaa yhteismetsäomistusta
3. Parantaa yhteisomistustilojen päätöksentekokykyä
4. Edistää metsien siirtymistä aktiivisille metsänomistajille sekä lisätä aktiivista ja yritysmäistä metsänomistusta
5. Lisätä vapailla markkinoilla myytävien metsätilojen määrää.

Hankkeen välillisenä tavoitteena on turvata teollisuuden puunsaantia sekä parantaa metsänhoidon tasoa. Lisääntyvät hakkuut ja metsäpalvelujen kysyntä tuovat työtä ja toimeentuloa maaseudulle. Hankkeen ensisijaisena kohderyhmänä ovat omistusjärjestelyjä harkitsevat kuolinpesät sekä yhteismetsän perustamista tai siihen liittymistä harkitsevat metsänomistajat. Lisäksi hankkeen toimenpiteiden kohderyhmänä ovat hankealueen metsäalan toimijat (metsänhoitoyhdistykset, metsäteollisuus, metsäpalveluyrittäjät, Otso metsäpalvelut, Suomen metsäkeskus, metsä- ja maatalousalan oppilaitokset jne) sekä muut metsien omistusjärjestelyjä toteuttavat (pankit, kiinteistönvälittäjät, asianajotoimistot, ProAgria) ja erilaiset metsänomistajat (Maanmittauslaitos, verohallinto, vakuutusyhtiöt, Mela, maistraatit, edunvalvojat jne). Hankkeen oleellisin toimenpide on järjestää info -tilaisuuksia. Hankkeen tavoitteena on järjestää kahden vuoden aikana yhteensä 39 tiedotustilaisuutta ja 2 messutapahtumaa eli yhteensä 41 eri tilaisuutta. Näiden kaikkien tilaisuuksien yhteinen osanottajataavoite on 1 750 henkilöä. Hankkeessa kokeillaan uusia toimintatapoja tiedonvälitykseen liittyen. Esimerkiksi annetaan vertaisneuvontaa, jossa kolme sukupolvenvaihdosta suunnittelevaa perhettä kokoontuu kolme kertaa ja kukin on vuorollaan koollekutsujana. Hankehenkilö toimii tapahtuman tuki- ja asiantuntijahenkilönä. Viestintää ja neuvontaa tehdään myös sähköisiä verkkoja hyödyntämällä: osa infotilaisuuksista videoidaan, jolloin niitä voi seurata koneelta. Myös erilaiset sosiaalisen median oppimisryhmiä (esim. Facebook) hyödynnetään tiedonvälityksessä ja koollekutsumisessa. Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman mukaisesti hankkeessa parannetaan maaseudun liiketoiminnallista osaamista, lisätään yhteistyötä maaseudun yritysten ja toimijoiden kesken sekä kehitetään biotalouden liiketoimintaa. Hankkeella myös kehitetään metsänomistajien ikärakennetta.

Myönnetty tuki 222 250,00 €

Hankkeen nimi	Outdoors (OF) Pohjois-Savon luontoliikuntareitistöjen esiselvityshanke
Hakija	Savonia-ammattikorkeakoulu Oy
Hankenumero	21721
Ohjelman alatoimenpide	16.0 Muut yhteistyöhankkeet
Toteutusaika	1.8.2016 – 30.6.2017
Painopiste	5 Monipuolinen maaseutuyrittäjyys

Kuvaus hankkeesta

Hankkeen yleisenä tavoitteena on lisätä luontomatkailun parissa toimivien maaseudun toimijoiden osaamista ja yhteistyötä luontomatkailupalvelujen ja siihen liittyvän yritys-toiminnan kehittämiseksi ja palvelujen parantamiseksi. Konkreettisenä tavoitteena on kartoittaa ja raportoida jo olemassa olevat, Pohjois-Savon maaseutualueen matkailulle merkittävien ja potentiaalisten luontoliikuntaan liittyvien reittien (mm. vaellus-, melontaja pyöräilyreitit), lähiliikuntapaikkojen ja luontokohteiden taso sekä palvelurakenne sekä esittää keskeisten reittien kehittämisen tarpeet riittävän tason saavuttamiseksi huomioiden niiden kehittämisessä ja ylläpidossa valtakunnallisen OF-ohjelman kriteerit ja ohjeistukset sekä ohjata valittujen kohteiden lisäksi alueella olevia toimijoita riittävän laadun varmistamiseksi. Lisäksi luodaan kehittäjien verkosto, jolle jaetaan tietoa luontokohteiden ja reittien kehittämistyöstä. Esiselvityshanke tukee alueen matkailuelinkeinotoimintaa ja lisää osaamista pienyritysten tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä ja vahvistaa valmiuksia uuden teknologian käyttöönottoon matkailureittien tuotteistamisessa

Myönnetty tuki 67 530,76 €

Hankkeen nimi	Kohti Tulevaa
Hakija	MTK Pohjois-Savo ry
Hankenumero	20926
Ohjelman alatoimenpide	1.2 Tiedonvälitys ja esittelytoimet
Toteutusaika	8.2.2016 – 31.12.2017
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

Hanke kehittää pohjoissavolaista maataloustuotantoa tiedottamalla maatalon omistajanvaihdokseen liittyvistä asioista ja tiedottamalla maatalouden tukijärjestelmien mahdollisuuksista. Tiedotushanke tuottaa viljelijöille uutta tietoa jatkuvan muutoksen kohteena olevista asioista, esim. luopumistuki, maa- ja metsätalouden omistajanvaihdosverotus ja maatalouden tukijärjestelmä. Pohjois-Savossa tarvitaan maatilojen omistajanvaihdoksia ja peltomaan hallinnan muutoksia, jotta toimintojaan kehittävät tilat voivat laajentua. Tuotantoa jatkavien maatilojen täytyy tehdä investointeja, jotta tuotannon volyyymi ei laske. Maatalouden tukijärjestelmän monimutkaisuus ja vuosittain vaihtuvat tukiehdot ja muut vaatimukset vaativat laajaa tiedotustoimintaa, jotta viljelijät osaavat ja uskaltavat hakea kaikki mahdolliset tuet, joihin heillä on mahdollisuus. Hanke järjestää tiedotustilaisuuksia ja hyödyntää eri tiedotuskanavia toiminnassaan.

Myönnetty tuki 212 510,88 €

Hankkeen nimi	Korkealaatuista Angus-pihvilihaa Suomesta -hanke
Hakija	Finn Angus Osuuskunta
Hankenumero	17032
Ohjelman alatoimenpide	16.2 Uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen
Toteutusaika	1.1.2016 – 1.12.2018
Painopiste	1 Perusmaatalous

Hankkeen kuvaus

Hankkeen tavoitteena on luoda yhteistyöverkosto angus-pihvilihan tuotantoketjun, osuuskunnan, teollisuuden, kaupan, ravintoloiden ja kuluttajien välille. Tähän verkostoon halutaan vielä tutkimuslaitokset sekä tuotekehitystä tekevät oppilaitokset. Yhteistyöverkoston avulla etsitään parhaat ja kustannustehokkaimmat toimintatavat lihan tuotantoon, myyntiin ja markkinointiin. Tavoitteena on tuottaa kestävä kehityksen mukaisesti mahdollisimman hyvän syöntilaadun omaavaa lihaa, jota kuluttajat haluavat ostaa ja tuotanto on kasvattajille kannattavaa. Hanke sisältää tutkimuksen eri kasvatusvaiheissa olevien eläinten optimaalisten ruokinta- ja elinolosuhteiden selvittämisen sekä tuotantoketjun eri vaiheiden kannattavuuslaskentamallien kehittämisen. Hankkeella kehitetään valvontamalli koko tuotantoketjun varmistamiseksi niin, että ympärivuotisesti on saata-villa tasalaatuista lihaa kuluttajien tarpeisiin. Ravintoloiden ja oppilaitosten tekemän tuotekehityksen avulla toivotaan saatavan eläimen ruhosta enemmän irti, mitä nykyisellään eläimistä hyödynnetään. Tällä pyritään saamaan ruhosta nykyistä parempi kilohinta. Hankkeella tehdään myös kuluttajavalistusta anguslihan ominaisuuksista ja siten pyritään lisäämään kotimaisen lähellä tuotetun lihan kysyntää.

Myönnetty tuki 98 750,16 €

Hankkeen nimi	Vaali viisaasti vasikkaa
Hakija	Savonia-ammattikorkeakoulu Oy
Hankenumero	16684
Ohjelman alatoimenpide	1.1 Ammatillinen koulutus ja tietojen hankkiminen
Toteutusaika	1.1.2016 – 31.12.2018
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

Vaavi (Vaali viisaasti vasikkaa) -hankkeen tavoitteena on vasikoiden hoitokäytänteiden parantamiseen vaikuttaminen ja sitä kautta vasikkakuolleisuuden alentaminen. Koulutusten pääasiallisena kohderyhmänä ovat mm. maitotilalliset ja heidän työntekijät ja lomittajat. Viime vuonna 2014 koko maan tuotosseurantatilojen vasikkakuolleisuus oli 6,3 %. Karjakoossa 100 - 200 lehmää (244 tilaa) vasikkakuolleisuus oli keskimäärin 8,9 % ja heikoimmalla 10 %-lla tämän karjakokoluokan tiloista se oli jo 18,3 % eli lähes joka viides vasikka menetettiin. Pohjois-Savon alueen tuotosseurantatiloilla vasikkakuolleisuus oli 2014 keskimäärin 7,5 % ja lehmä 39 000 kpl. Menetämme alueellamme noin 3 000 välitysvasikkaa vuosittain ja, jos menetys lasketaan sonnivasikan välityshintana (115 €), on se n. 465 000 €. Hankkeen toteuttajana on Savonia amk ja osatoiteuttajana Luonnonvarakeskus. Hankkeen tarkennetut toimenpidekokonaisuudet ovat 1. Koulutus ja tiedon siirto, 2. Hankkeen selvitykset ja 3. Koordinointi. Hankkeen tuloksena koulutettavien tietämys ja ammattitaito lisääntyy, saadaan selvityksiä ja ohjeistusta tiloille lehmän lopputiineydenajan hoitoon ja ruokintaan, vasikoiden alkukasvatuksen tehostamiseen, eläinterveyden edistämiseen sekä vasikkakuolleisuuden alentamiseen. Koulutuksella ja tiedottamisella välitetään sekä Vaavi-hankkeen, että aiempien hankkeiden selvitys- ja tutkimustuloksia suoraan tiloille käytäntöön, jolloin tiedon välittyminen ja omaksuminen on tehokkainta. Hankkeen hyödynsaajina ovat maito- ja nautatilalliset, vasikkakasvattamon työntekijät, tilatyöntekijät, lomittajat,

kuluttajat ym. alan toimijat. Hankkeen tulokset vasikkakuolleisuustilastoissa tulevat näkymään vasta pidemmällä ajanjaksolla, mutta tavoitteena on puolittaa vasikkakuolleisuus alueellamme seuraavan viiden vuoden sisällä.

Myönnetty tuki 343 566 €

Hankkeen nimi	Kuituhampun kokonaisvaltainen käyttö (KUHAKO)
Hakija	Itä-Suomen yliopisto
Hankenumero	16664
Ohjelman alatoimenpide	16.2 Uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen
Toteutusaika	1.1.2016 – 31.12.2017
Painopiste	5 Monipuolinen maaseutuyrittäjyys

Hankkeen kuvaus

Hankkeen tavoitteena on kehittää kuituhampun kokonaisvaltaista käyttöä eri sovelluksiin. Hankkeessa mm. tarkastellaan kuituhampun kokonaisvaltaisen käytön edellytyksiä ja mahdollisuuksia, demonstroidaan prosessien toimivuutta ja sovelluksia pienessä mittakaavassa, arvioidaan taloudellisesti kannattavan toiminnan edellytyksiä ja luodaan pohja eri tahojen yhteisille kaupallistamishankkeille. Aiempien selvitysten perusteella kuituhampun tuotanto ja jalostaminen voidaan kehittää myös Suomessa kaupallisesti kannattavaksi toiminnaksi. Kehitystyö on käynnistettävä kokonaisvaltaisesti koko jalostusketjussa, jotta kuitukasvista saadaan varteenotettava uusi tuotannollinen liiketoimintakokonaisuus Suomeen, mikä on tämän hankkeen tavoite. Hampu soveltuu hyvin viljeltäväksi nyt viljelemättömillä pelloilla (mm. turvetuotannosta poistuneet alat) tai käytettäväksi viljelyskiertokasvina. Kuituhamppu soveltuu kasvatettavaksi esim. Pohjois-Savossa, sillä se on vaatimaton kasvuvaatimuksiltaan. Kuituhampun tuotannossa syntyy kuidun lisäksi merkittävä määrä päistärettä, jota käytetään nykyisin lähinnä kuivikkeena. Tämä hanke monipuolistaa kuituhampun käyttöä ja ratkaisee eräitä sen kokonaisvaltaiseen hyödyntämiseen liittyviä haasteita yhdistämällä mm. päistäreen käytön biohiilen ja tisleen tuottamiseksi mm. suodatus- ja maanparannuskäyttöön. Hankkeessa monipuolistetaan hampukuidun käyttöä myös luonnonkuitukomposiiteissa parantamalla hampukuitukomposiittien ominaisuuksia yhdistämällä niihin edullisia tisleitä esim. sidosaineiksi ja kosteuden hallintaan. Hankkeessa toteutetaan yrityksille suunnattu pop up-yrityshautomokonseptointi, jossa yhdistetään hankkeen tutkimukselliset osiot käytännön yritystoimintaan Designajattelu ja kuituhampun jatkojalostaminen -esiselvityshankkeen tuloksia ja metodeja sekä Juankosken teollisuusinfraresursseja hyödyntäen. Tavoitteena on uuden taloudellisesti kannattavan maaseutuyritystoiminnan käynnistäminen.

Myönnetty tuki 468 653,56 €

Hankkeen nimi	Premium
Hakija	ProAgria Pohjois-Savo ry
Hankenumero	16576
Ohjelman alatoimenpide	16.2. Uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen
Toteutusaika	1.11.2015 – 31.12.2017
Painopiste	3 Elintarvikejalostus

Kuvaus hankkeesta

Premium hanke liittyy läheisesti RuokaSavo hankkeeseen. Hankkeet täydentävät toisiaan ja hankkeiden yhteiset tavoitteet ovat 1) RuokaSavo ruokamaakunta-aseman vahvistaminen paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. 2) Pohjoissavolaisten elintarvikkeiden kasvun, osaamisen ja yhteistyön vahvistaminen 3)

Ruokamatkailun jalkauttaminen Pohjois-Savoon. Pohjois-Savon maaseudun kehittämissuunnitelmaan liittyen edistämme alueen elintarvikkeiden markkinoille saamista sekä alueen tuotteiden pääsyä kansainvälisille markkinoille. Tämän voi nähdä myös innovatiivisena vientitoimintana, sillä tavoittelemme yhteistä vientibrändiä pohjoissavolaisille elintarvikkeille. Pohjoissavolaista ruokaketjua edistetään luomalla markkinointi- ja myyntiverkosto yritysten välille. Pienten yritysten strategista osaamista vahvistetaan verkottamalla niitä yhteistyöhön tuotekehityksessä, raaka-aine- ja vientibrändiyhteistyössä. Uusien matkailupakettien kehitystyössä hyödynnetään verkostoja, vertaisoppimista sekä alan tutkimusta. Monipuolista maaseutuyrittäjyyttä tuetaan rakentamalla matkailutuotteita sekä ruokatapahtumia toimialat ylittävää yhteistyötä hyödyntämällä ja käyttämällä uusia menetelmiä. Premium hankkeen tavoitteena on tuottaa yrityksille merkittävää tietoa ja osaamisen lisäystä sen oman toiminnan, uusien parannettujen tuotteiden, prosessien tai palveluiden kehittämiseksi, prototyyppien rakentamiseksi tai näitä tukevaan pilotointiin.

Myönnetty tuki 256 000 €

Hankkeen nimi	Kehittyvät kylät – palveluita tuottamassa Pohjois-Savossa
Hakija	Pohjois-Savon Kylät ry
Hankenumero	15475
Ohjelman alatoimenpide	7.4
Toteutusaika	1.1.2016 – 30.5.2018
Painopiste	6 Kestävä maaseudun aluerakenne

Kuvaus hankkeesta

Hankkeen tavoitteena on kylien ja asuinalueiden kylä- ja lähipalveluiden tarpeiden kartoittaminen, uusien palveluiden synnyttäminen, uusien monipalvelumallien löytäminen kylätaloille, kyläpalveluiden tuotteistaminen ja tuottaminen sekä kyläturvallisuuden lisääminen, joko itse toimintaa tuottaen tai kumppanuuksien kautta. Hankkeessa kokeillaan erilaisia palvelujen järjestämisen malleja eri puolilla toiminta-alueita. Hanke edistää kyläturvallisuutta lisäämällä asukkaiden omaoimista varautumista ja yhteistyötä kyläturvallisuuden ja asukkaiden turvallisen arjen lisäämiseksi. Maaseudun paikalliskeskuksissa ja kirkonkylillä synnytetään uutta asukastoimintaa. Maaseutuväestön äänen kuuleminen lisääntyy kasvattamalla kylien yhteenliittymien määrää ja tukemalla jo olemassa olevien yhteenliittymien toimintaa. Kylien yhteenliittymien kautta lisätään osallisuutta, kumppanuutta ja luodaan verkostoilla ja yhteistyöllä pohjaa vahvemmalle kylä- ja asukastoiminnalle koko maakunnan alueella. Hankkeen toimenpiteitä ovat mm. kyläillat/tilaisuudet, nykytila-analyysit ja palvelutarpeen kartoitukset, erilaiset toteutusselvitykset, kylätalojen monipuolistamissuunnitelmat, kylä- ja asukastyöpajat sekä opinto- ja tutustumismatkat. Hankkeen kohderyhmänä ovat paikallistasolla kylä- ja asukas-yhteisöissä toimivat yhdistykset. Toisena kohderyhmänä kumppanuuksien osalta ovat paikalliset yrittäjät, muut yhdistykset ja kunnat. Kolmantena kohderyhmänä ovat kunta- ja maakuntatasolla viranomaiset, päättäjät ja viranhaltijat. Hankkeen myötä pohjoissavolaiset kylät ja asuinalueet toimivat tiiviimmin yhdessä verkostomaisesti, jolloin Pohjois-Savon maaseudun kestävä aluerakenne turvataan. Hankkeen avulla luodaan kylä- ja lähipalvelumalleja, joilla pidetään Pohjois-Savon maaseutu jatkossakin asutettuna ja elinvoimaisena. Hankkeessa aktivoidaan ja innostetaan uusia asukkaita ja toimijoita mukaan kylien ja asuinalueiden kehittämistyöhön ja palvelutuotantoon.

Myönnetty tuki 292 673 €

Hankkeen nimi	Tuottava itäsuomalainen naudanlihantuotanto
Hakija	A-tuottajat Oy
Hankenumero	13895
Ohjelman alatoimenpide	16.0 Muut yhteistyöhankkeet
Toteutusaika	1.11.2015 – 31.10.2018
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

Naudanlihantuotantotilojen tuottavuutta, kannattavuutta ja kilpailukykyä sekä eläinten käsittelyn ja hoidon osaamista lisäävä kehittämishanke Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan ELY-keskusten alueella. Hankkeen kohderyhmänä ovat kaikki alueen naudanlihan tuotantoon erikoistuneet maatalousyrietykset riippumatta näiden asiakassuhteista eri liha-alan toimijoihin. Hankkeen tarkoituksena on naudanlihan tuotannon parhaiden käytäntöjen siirtäminen menestyviltä tiloilta kaikkien nautatilojen saataville. Hanke järjestää pienryhmätoimintaa ja ryhmäkoulutustilaisuuksia parhaiden käytäntöjen toimintamalleista sekä karja management (eläinten hoito) asiakokonaisuuksista. Lisäksi hankkeessa tehdään nautojen hoitoon uutta tietoa tuottavia ja koostavia selvityksiä, joista saatavaa tietoa jalkautetaan edellä mainituissa tilaisuuksissa. Hankkeen tavoitteena on lisätä maatilayritysten tietotaitoa ja riskienhallintaa, vahvistaa maataloustuotannon elinkelpoisuutta ja kilpailukykyä sekä varmistaa alueella toimivien maatilojen jatkuvuus. Hankkeessa syntyvän uuden tiedon ja toimintamallien avulla naudanlihan tuotannossa toimivien yrittäjien osaaminen lisääntyy. Hankkeeseen osallistuminen lisää yrittäjien ja alan toimijoiden verkostoitumista hankealueella. Naudanlihaa tuottavat yritykset vastaavat kuluttajien kysyntään ja arvostuksiin tuottamalla laadukasta ruokaa ja parantamalla eläinten hyvinvointia.

Myönnetty tuki 305 740 €

Hankkeen nimi	Tallit mobiiliaikaan
Hakija	Suomen Hevostietokeskus
Hankenumero	13891
Ohjelman alatoimenpide	1.2 Tiedonvälitys ja esittelytoimet
Toteutusaika	14.9.2015 – 31.3.2016
Painopiste	5 Monipuolinen maaseutuyrittäjyys

Kuvaus hankkeesta

Tiedonvälityshankkeen tavoitteena on oikean ja tarkistetun sekä uuden tiedon välittäminen hevosenomistajille ja tallinpitäjille tuottamalla lyhytkestoisia videoita ja tietoisuuksia. Hankkeen tavoitteena on lisäksi sähköisen neuvonnan kehittäminen muuntamalla Hevostietokeskuksen verkkosivut mobiililaitteisiin sopiviksi (responsiiviset eli mukautuvat verkkosivut), mikä helpottaa nopeaa tiedon siirtoa ja hakua paikasta riippumatta. Samalla kehitetään verkkoviestintää (facebook ym.). Pääasiallisen kohderyhmän muodostavat talliyrietykset ja heidän asiakkaansa. Hankkeessa järjestetään kolme neuvontatilaisuutta sekä tehdään yhteistyötä kotimaisten ja ulkomaisten asiantuntijoiden kanssa.

Myönnetty tuki 99 181,45 €

Hankkeen nimi	Kinuan (<i>Chevopodium quinoa</i>) koeviljely ja tuotteistamisen suunnittelu Pohjois-Savossa
Hakija	Itä-Suomen yliopisto
Hankenumero	13779
Ohjelman alatoimenpide	16.2 Uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen
Toteutusaika	1.9.2015 – 31.12.2016
Painopiste	2 Erikoismaatalous

Kuvaus hankkeesta

Hankkeessa selvitetään mahdollisuudet eteläamerikkalaisen perinneviljan, kinuan (eli kvinoan), viljelyyn Pohjois-Savossa. Kinua on hyvin ravinteikas, gluteeniton siemenkasvi. Kasvuvaatimuksiltaan se on hyvin sopeutuvainen, ja sitä viljellään jo onnistuneesti Lounais-Suomessa. Kinuan laajemman käytön esteenä on ollut toisaalta sen rajoitettu saatavuus ja toisaalta suomalaisen makuun soveltuvien kinuatuotteiden puuttuminen. Itä-Suomen yliopistolla on pitkäaikainen yhteistyö perulaisten ja argentiinalaisten kinuatuotekijöiden kanssa. Yliopistolla on jo alustavasti selvitetty, soveltuuko kinua mm. gluteenittoman hapanleivän leivontaan. Nyt tarkoituksena on etsiä sellaisia perulaisia kinuan maatiislajikkeita, jotka voisivat menestyä Pohjois-Savon olosuhteissa, selvittää niistä saadun kinuasiemenen ja -jauhon ravitsemukselliset ja elintarviketeknologiset ominaisuudet sekä valita parhaat lajikkeet koeviljelyyn (kesällä 2016). Pohjois-Savossa kasvatetun kinuan agronomisia, ravitsemuksellisia ja elintarviketeknologisia ominaisuuksia verrataan Perussa kasvaneen kinuan vastaaviin ominaisuuksiin. Hankkeen aikana kehitetään suomalaisia makutottumuksia vastaavia kinuatuotteita. Innovaatioiden tukeminen on keskeinen osa Manner-Suomen maaseutuohjelmaa. Nimenomaisena tarkoituksena on edistää toimenpiteitä, joilla vahvistetaan koko maataloustuotannon kannattavuuden kasvua. Lisäksi toivotaan elintarvikealan pk yritysten löytävän väyliä liiketoimintansa kehittämiseen. Hanke tukee kaikkia näitä tavoitteita luomalla Pohjois-Savoon edellytyksiä sekä uuden viljelyskasvin käyttöönottoon että sen tuotteistamiseen elintarvikkeiksi. Hanke luo pohjan viljelykasvivalikoiman monipuolistamiselle ja luo uusia mahdollisuuksia innovatiivisille elintarvikeyrityksille.

Myönnetty tuki 81 207,10 €

Hankkeen nimi	Rautalammin – Konneveden luontomatkailun koordinoitihanke
Hakija	Rautalammin kunta
Hankenumero	11193
Ohjelman alatoimenpide	16.0 Muut yhteistyöhankkeet
Toteutusaika	1.9.2015 – 31.8.2018
Painopiste	5 Monipuolinen maaseutuyrittäjyys

Kuvaus hankkeesta

Etelä-Konneveden kansallispuiston ympärille kehitetään alueen ulkopuolella yhtenäisenä matkailukohteena näkyvää matkailukohdetta. Palveluiden kehittämistä ja yritysten verkostoitumista koordinoidaan kahden kunnan, Konneveden ja Rautalammin, yhteisenä hankkeena. Toiminta perustuu tiiviiseen yhteistyöhön alueiden eri toimijoiden kanssa. Hankkeen tavoitteena on edistää alueen matkailuinvestointien ja uusien yritysten määrän kasvua. Tähän liittyen määritellä asiakkaan käyttäytyminen alueella niin, että pystytään tarjoamaan asiakkaille katkeamattomasti hänen tarvitsemansa palvelut ja siten saa-maan aluetaloudellisesti paras hyöty. Tavoitteena on myös vesistöjen hyödyntämisen suunnittelu ja koordinointi luontomatkailun osana. Hanke edistää alueen pohjakartoituksen ja virallisten venereittien lisäämistä sekä Etelä-Konneveden ja Hankaveden syvyys-luotauksen aikaansaamista. Hankkeessa suunnitellaan alueen retkeilykartta ja suunnitellaan alueen retkeilyreititöt. Konnekosken entisöintiä ja kosken ohittavan kanavan suunnittelua ja toteuttamisen aloittamista pyritään edistämään. Hankkeella selvitetään alueen matkailuyrittäjien koulutustarpeet ja etsitään näihin

tarpeisiin sopivat koulutuksen tarjoajat. Myös kuntien lukio-opintojen ja yrittäjyyden yhdistämistä matkailupainotteisesti uudella tavalla selvitetään. Etsitään uusia alueen vetovoimaisuutta lisääviä edullisia markkinointikanavia ja pyritään lisäämään sähköisten järjestelmien käyttämistä matkailuyritysten apuna. Yhtenä tavoitteena on kattavan B&B -majoitusverkoston saaminen alueelle, hyödyntäen jo olemassa olevia tiloja (esim. mansikkatilat ja maatilamatkailukohteet sekä vapaa-ajan asunnot). Kartoitetaan aasialaisten matkanjärjestäjien kiinnostusta alueeseen. Järjestetään matkanjärjestäjille tutustumiskäyntejä 2 kappaletta. Käytetään hyväksi jo olemassa olevia Kiina verkostoja. Uusien vetovoimaisten luonto-matkailutapahtumien suunnittelu ja koordinointi on myös tavoitteena ja tässä työssä hyödynnetään maailmalla uutena trendinä olevaa ns. selvitystymis- ja multisport tapahtumien räjähdysmäistä kasvua.

Myönnetty tuki 331 376 €

Hankkeen nimi	Terminaaleista tehoa biotalouteen
Hakija	Suomen metsäkeskus
Hankenumero	10904
Ohjelman alatoimenpide	16.6 Biomassan tuotanto- ja jakeluketjut
Toteutusaika	1.10. – 30.9.2017
Painopiste	4 Metsäketju

Kuvaus hankkeesta

Hankkeen tavoitteena on kehittää puutavaran ja bioenergian terminaaliverkosta Pohjois-Savossa, Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Savossa. Hankkeen tavoitteena on tehostaa biotalouden logistiikkaketjuja ja siten tukea vähähiilisyttä. Tavoitteiden avulla parannetaan energialaitosten huoltovarmuutta ja puunjalostusteollisuuden toimintaedellytyksiä. Tavoitteen kautta lisätään myös energiaomavaraisuutta. Terminaaliverkoston hallinnoinnin osalta tavoitteena on myös työllisyysvaikutus maaseudulla. Toimiva terminaaliverkko vaikuttaa maaseudulla metsätalouden kannattavuuteen. Hankkeessa kartoitetaan nykyinen terminaali- ja väliavarastoverkosto sekä kootaan yhteen eri osapuolten näkemykset väliavarastojen kehittämistarpeista. Hankkeen tuotoksena syntyy esitys terminaalien ja väliavarastojen sijainnista hankealueella sekä ehdotus toimintamallista, jolla väliavarastojen kunnossapitoa voidaan hallinnoida. Tienvarsivarastojen lisäksi hankkeessa selvitetään rautatiekuormausta paikkojen ja vesikuljetuksen pudotuspaikkojen optimaalista verkostoa. Hankkeen hyödynsaajajoukko on laaja, mm. kunnat ja kaupungit, metsäalan yritykset ja toimijat, alueelliset energialaitokset, lämpöyrittäjät, kone- ja kuljetusyrittäjät, metsänomistajat, valtion organisaatiot.

Myönnetty tuki 99 000 €

Hankkeen nimi	BerryGrow
Hakija	Kehitysyhtiö SavoGorw Oy
Hankenumero	10631
Ohjelman alatoimenpide	16.0 Muut yhteistyöhankkeet
Toteutusaika	25.6.2015—31.12.2018
Painopiste	2 Erikoismaatalous

Kuvaus hankkeesta

BerryGrow -hankkeen tavoitteena on turvata kotimainen erikoiskasvituotanto ja parantaa sen kilpailukykyä suhteessa ulkomaiseen tuotantoon. Tähän päästään tehostamalla ja uudistamalla viljelymenetelmiä entistä kustannustehokkaammiksi ja ympäristöystävällisemmiksi. Toiminnan keskiössä on Marjanviljelyn koetila

Suonenjoella, missä sovelletaan tutkimustuloksia pohjosiin ilmasto-olosuhteisiin, tehdään soveltavaa koetointia ja uusien viljelymenetelmien sekä teknologian käyttöönoton pilotointia. Lisäksi hankkeen tavoitteena on parantaa erikoismaatalouden riskienhallintaa ja sopeutumista ilmastonmuutokseen kehittämällä viljelymenetelmiä ja -tekniikoita, joilla voidaan turvata satoa äärisääilmiöiden varalta sekä hyödyntämällä Itä-Suomen yliopiston ja Luonnonvarakeskuksen asiantuntemusta ja aikaisempia tutkimuksia kasvintuhoojien osalta. Hankkeen toiminta tukee sekä edesauttaa Pohjois-Savon maaseudun kehittämissuunnitelman 2014 – 2020 tavoitteita erikoismaatalouden osalta sekä Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteita mm. tiedonvälityksen, innovaatioiden ja yhteistyön osalta. Itä-Suomen yliopiston kanssa tehtävässä yhteistyössä kartoitetaan tautiongelmien laajuus marjaviljelmillä Pohjois-Savossa sekä sovelletaan uusia molekyylibiologian menetelmiä kasvintuhoojien nopeaan tunnistamiseen maa- ja kasvinäytteistä. Luonnonvarakeskuksen osiossa selvitetään mansikan ja vadelman taimien mukana kulkeutuvia kasvintuhoojia ja mahdollisesti tuhoojiksi kehittyviä eliöitä, selvitetään tiloilla fungisidi- ja insektisidiresistenssin esiintymistä. Hanke on yhteistyöhanke, missä Kehitysyritys SavoGrow Oy on vastuullinen toteuttaja ja osatoteuttajina tuensiirtosopimusten kautta ovat Itä-Suomen yliopisto ja Luonnonvarakeskus (Luke).

Myönnetty tuki 755 444,36 €

Hankkeen nimi	RuokaSavo
Hakija	ProAgria Pohjois-Savo ry
Hankenumero	10230
Ohjelman alatoimenpide	16.0 Muut yhteistyöhankeet
Toteutusaika	25.6.2015—31.12.2018
Painopiste	3 Elintarvikejalostus

Kuvaus hankkeesta

RuokaSavo-hanke on koordinoitihanke, joka keskittyy luomaan verkoston maataloustuottajien, lähimarkkinoiden ja viennin saralla toimivien elintarvikkeiden kehittäjien, valmistajien ja markkinoiden välille. Tähän verkostoon kytketään myös matkailu monipuolisesti; Pohjois-Savolainen ruokakulttuuri pyritään tuomaan näkyväksi osaksi eri tapahtumia, kuten Eukonkanto, Satoa-tapahtuma, Kuopio Tanssii ja Soi jne., slow food -ajattelua pyritään jalkauttamaan osallistavaan matkailuun ja yhteistyöllä European Region of Gastronomy -verkoston kanssa pyritään saamaan Suomeen ensimmäinen gastronomisen matkailun alue Pohjois-Savoon. Yhteistyöverkosto tulee koostumaan edellä mainittujen tahojen lisäksi luovien alojen edustajista, tutkimuksen, koulutuksen ja neuvonnan edustajista.

Myönnetty tuki 745 000 €

Hankkeen nimi	Lantalogistiikka
Hakija	Savonia-ammattikorkeakoulu Oy
Hankenumero	110347
Ohjelman alatoimenpide	16.2. Uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen
Toteutusaika	29.6.2015 – 28.9.2019
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

Lantalogistiikka -hankkeen tavoitteena on tehostaa karjanlannan käsittelyä ja tehostaa lannan ravinteiden hyväksikäyttöä. Lantalogistiikka -ketju sisältää mm. lannan varastoinnin, käsittelyn, kuljetuksen, levityksen

sekä vaihtoehtoiset käyttötavat, kuten separoidun kuivajakeen kuivikekäytön. Lannan ravinteiden hyväksikäyttöä pyritään parantamaan ja samanaikaisesti vähentämään lannan käytön haitallisia ympäristövaikutuksia. Lannan käsittelykustannuksia alentamalla ja samalla nurmenviljelyn kannattavuutta parantamalla maatilojen kannattavuudelle saadaan merkittävä parannus. Uusien vaihtoehtojen konkreettinen esittely maatalousyrittäjille ja taloudellisten tekijöiden selkeä vertailu on edellytys hankkeen tulosten jalkauttamiselle. Hanke toteutetaan Savonia ammattikorkeakoulun, Luonnonvarakeskuksen ja Ylä-Savon koulutuskuntayhtymän yhteistyönä.

Myönnetty tuki 897 636 €

Hankkeen nimi	Nurmet rahaksi
Hakija	Luonnonvarakeskus
Hankenumbero	10640
Ohjelman alatoimenpide	16.2. Uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen
Toteutusaika	1.7.2015—31.12.2018
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

Nurmet Rahaksi -hankkeen tavoite on kehittää nurmirehuntuotannon kannattavuutta. Hanke koostuu neljästä toimenpidekokonaisuudesta:

- 1) Uuden tiedon hankinta ja tuottaminen
- 2) Tuotannon kokonaisuuden hallinta
- 3) Tiedon siirto, osaamisen vahvistaminen ja kansainvälinen yhteistyö sekä
- 4) Hankkeen koordinointi.

Hankkeen tulosten perusteella kehitetään tila- ja nurmen korjuuajan ennustemalleja, tarkennetaan ruokinnan suunnittelumalleja ja kehitetään ilmastomuutoksen ennakointiin tarvittavia kasvumalleja. Mallintamisessa tehdään yhteistyötä alan kansainvälisten huippuasiantuntijoiden kanssa. Neuvonta- ja koulutusorganisaatiot ovat mukana jo tutkimuksessa ja tiedon hankinnassa. Näin uudet käytännöt leviävät tehokkaasti neuvojen ja maatalousyrittäjien vastavuoroisen viestinnän, pienryhmätyöskentelyn, demonstroinnin, pilotoinnin, sähköisen materiaalin, sosiaalisen median sekä ammattilehtiartikkelien avulla viljelijöille ja alan opiskelijoille. Hankkeen päätoteuttaja on Luonnonvarakeskus (Luke), Maaninka ja yhteistyökumppaneina toimivat tuen siirron kautta Savonia-ammattikorkeakoulu sekä ProAgria Pohjois-Savo.

Myönnetty tuki 861 215,57 €

Hankkeen nimi	MAST – Maitotalouden ja alkutuotannon systemaattinen kehittäminen Pohjois-Savossa
Hakija	ProAgria Pohjois-Savo ry
Hankenumbero	10337
Ohjelman alatoimenpide	16.0 Muut yhteistyöhankkeet
Toteutusaika	1.3.2015 – 30.9.2015 1.7.2015 – 31.12.2017
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

Hankkeen päätavoitteena on kehittää Pohjois-Savon vahvaa alkutuotantoa ja erityisesti maitotaloutta syventämällä neuvonnan, tutkimuksen, koulutuksen ja edunvalvonnan välistä yhteistyötä, tiedonsiirtoa sekä yhteisten kehittämistoimien ideointia, suunnittelua ja toteutusta. Toimenpiteinä ovat ydinryhmän toiminta, asiantuntijapooli, kansainvälinen ja kansallinen tiedonhankinta, tiedonsiirto ja sen kehittäminen, Maitobarometri 2015 sekä alkutuotannon kyselyjen koordinointi, hanketyön kehittäminen ja hankkeiden yhteensovittaminen. Ensimmäisenä kohderyhmänä ja välittömänä hyödynsaajana on ProAgria Pohjois-Savon, Luke Maaningan, Savonia ammattikorkeakoulun ja MTK Pohjois-Savon asiantuntijat ja erityisesti niiden ydinhenkilöt (1 hlö/taho), joiden työnkuvaan alkutuotannon kehittämistyö kuuluu. Muita kohderyhmiä ja välillisiä hyödynsaajia ovat alueen maitotilat ja maatilat sekä sidosryhmistä erityisesti Osuuskunta Itämaito, Osuuskunta Maitomaa ja kuntien maaseututoimistot.

Myönnetty tuki 533 874,50 €

Hankkeen nimi	Ravinnerenki
Hakija	Savonia-ammattikorkeakoulu
Hankenumero	10348
Ohjelman alatoimenpide	16.5 Energian säästöä ja ympäristön tilaa parantavat menetelmät
Toteutusajka	24.6.2015 – 28.2.2019
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

Ravinnerenki-hankkeen toiminnan keskeisimmät tavoitteet ovat:

- 1) Lisätä Itä-Suomen maatalojen resurssitehokkuutta ja ympäristöosaamista mm. maan rakenteen ja vesitalouden parantamisessa, viljelykiertojen monipuolistamisessa ja lannan käytössä sekä kannusta tiloja uusien menetelmien käyttöönottoon.
- 2) Parantaa ravinnerenkin arviointikeinoja ja keinoja kohdentaa toimenpiteet kustannustehokkaasti tilatasolla ja parantaa siten tilojen kannattavuutta ja päästä paikkatiedon ja pinnankorkeusmallien avulla täsmälliseen tietoon. Nykyaikaisen teknologian ja karttapohjaisen paikkatiedon keinoja hyödynnetään vesistökuormituksen tehokkaassa torjunnassa ja toimien kohdentamisessa oikeisiin paikkoihin. Hankkeessa lisätään tämän tyyppisen ympäristönsuojelutekniikan tunnettavuutta yrittäjien, päättäjien, neuvojen ja viranomaisten keskuudessa demonstraatioiden avulla. Tavoitteena on myös kehittää helppokäyttöinen laskentasovellus, jonka avulla ympäristönsuojelutoimenpiteiden talousvaikutuksia voidaan arvioida maatalo- ja lohkokotatasolla.
- 3) Tuottaa kokeellisen tutkimustyön ja pilotoinnin kautta kvantitatiivista ja neuvonnallista uutta tietoa Itä-Suomen nautakarjavaltaiselle nurmenviljelyalueelle soveltuvista keinoista, joilla voidaan tehostaa ravinteiden hyväksikäyttöä viljelykierrossa ja vähentää ympäristökuormitusta ja selvitetään mm. nurmen ravinteiden ottoon vaikuttavia tekijöitä, lietelannan syyslevityksen etuja, biohiilen soveltuvuutta ravinteidenpidätykseen ja lannoituksen säätämiseksi maan varastoravinteiden toimivuutta hiesumailta.
- 4) Tehostaa vuorovaikutteista tiedonsiirtoa tutkimus-, koulutus- ja neuvontasektoreiden sekä viljelijöiden ja viranomaisten välillä ja pilotoida uudentyyppistä tutkimusryhmäklusteria toimintamallina nopeaan tiedonsiirtoon (tutkimuksesta toimintaan, tiedosta osaamiseksi).

Ravinnerengin päätoteuttaja on Savonia-ammattikorkeakoulu, lisäksi osatoteuttajina ovat mukana Luonnonvarakeskus Luke Maaninka, Suomen ympäristökeskus, Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä, ProAgria Pohjois-Karjala, ProAgria Pohjois-Savo sekä Karelia-ammattikorkeakoulu.

Myönnetty tuki 917 997 €

Hankkeen nimi	TukiSarka
Hakija	MTK Pohjois-Savo ry
Hankenumero	12
Ohjelman alatoimenpide	1.2 Tiedonvälitys ja esittelytoimet
Toteutusaika	1.3.2015 – 30.9.2015
Painopiste	1 Perusmaatalous

Kuvaus hankkeesta

Hanke tukee Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaa välittämällä tietoa tukiuudistuksesta viljelijöille ja asiantuntijoille. Hankkeen vaikutuksesta viljelijät tietävät käytettävissä olevat viljelijätuet ja tukien ehdot muutostilanteessa. Hanke tukee Pohjois-Savon maaseutuohjelmaa vahvistamalla viljelijöiden osaamista, jotta viljelijät voivat parantaa tilojensa kannattavuutta hyödyntämällä uusien tukien toimenpiteet. Hanke järjestää EU-avustajakoulutuksen, maakunnallisen iltainfon sekä 17 paikallistason koulutustilaisuutta. Koulutukset tehdään yhteistyössä Pohjois-Savon ELY-keskuksen ja YTA-alueiden kanssa. Hanke tukee tukikalenterin jaettavaksi kaikille pohjoissavolaisille viljelijöille.

Myönnetty tuki 67 575 €

Alueiden väliset hankkeet, joissa Pohjois-Savon ELY-keskus on osarahoittajana:

Hakija	Hankkeen nimi	Hallinnoiva ELY-keskus	Pohjois-Savon osuus tuesta	Kokonais-tuki
Vaasan Yliopisto	Lihatilan talous ja johtaminen	Etelä-Pohjanmaa	32 330,00 €	140 566,95 €
ProAgria Etelä-Savo ry	Katras	Etelä-Savo	139 639,00 €	485 032,50 €
Luonnonvarakeskus	Revi - Resurssitehokas vihannestuotanto	Varsinais-Suomi	50 000,00 €	443 120,00 €
Helsingin Yliopisto	Työtavoilla tulosta maitotiloille	Etelä-Pohjanmaa	40 0006,00 €	164 000,00 €
PyhäNet Oy	Haapamäki – Tikkasenperä kyläverkko	Pohjois-Pohjanmaa	156 642,00 €	200 368,00 €
Suomen 4H-liitto ry	DigiMetsä-koulutushanke	Pohjois-Karjala	66 237,50 €	147 035,00
Luonnonvarakeskus	Uutta liiketoimintaa sivutuotteista - Uusivu	Uusimaa	32 232,00 €	268 600,00 €
Fysiologisten hoitomuotojen tutkimussäätiö sr	Tukikoirakasvattajien ja -kouluttajien koulutus	Etelä-Savo	11 729,00 €	23 458,40 €
Luonnonvarakeskus	Käytäväharvennus: menetelmä nuorten männiköiden ensimmäiseen koneelliseen harvennukseen	Pohjois-Karjala	33 493,35 €	100 480,00 €
Helsingin Yliopisto	Uudistuvat elinvoimataajamat	Etelä-Savo	97 981,32 €	419 800,00 €
Luonnonvarakeskus	Kohti teollisia symbiooseja, puu- ja panimoteollisuuden sivuvirtojen hyödyntäminen valkuaisaine- ja ravintolisätuotannossa - MushBrew	Pohjois-Karjala	24 269,28 €	80 897,60 €
A-Tuottajat Oy	Tuottava Nautatilan Nurmi	Etelä-Pohjanmaa	120 868,00 €	496 000,00 €